

عَينِ دَا عُنِ

عَینِ دَا عَینِ

نجم حُسین سید

سچیت

کوئی بُھل کے غین دا غین واچن مُلاں چند کڈھن نال کڑکیاں دے
وارث شاہ

کسے ویلے گھل کھیڑی ہووے۔ لوک چت وِچ ای نہیں لوک آہر وِچ وی۔
 ہو سکدا اے کافی جیہناں وسیلیاں راہیں خلقت تائیں تہجی اوہ وی اوس لوک
 آہر وِچوں ای نکلے ہوون۔ ہو سکدا اے سانوں اوس ویلے دے لوک آہر
 بارے تے اوہدے وِچوں سرے وسیلیاں بارے سار تاں ای تھیوے جدوں
 اسیں اجو کے لوک آہر نوں رلیئے۔

”ہو سکدا اے“ والے راہ دا انت کوئی نہیں پر ایہہ راہ لنگھدا ”جو ہے“
 وِچوں اے۔ متاں ”ہو سکدا اے“ ”جو ہے“ وِچوں لنگھن نال ”جو ہے“ ای
 تے نہیں تھی ویندا؟ پر کیہ ”ہو سکدا اے“ دے لنگھن نال جو ہے اوہ اوہا رہ
 سکدا اے جو اوہ ہے؟

پچھاں دا وی انت کوئی نہیں۔

آؤ کافی جو ہے اوہدی جو ہو سکدی اے پڑھت کرئیے۔ کافی ہے تے
 سمجھو گاؤن ای۔ (اساں ایسے پاروں رہاؤ دے بول اوویں لکھن دی کیتی اے
 جیویں گاؤن وِچ چکر بجھدا اے بولاں دا۔) پنج انترے نیں گاؤن دے۔
 پہلوں چار ویکھو رہاؤ نال رلا کے (پنجویں نوں چھیکڑے ویکھوں۔ ہو یا جو گجھ
 وکھرا جیہا۔) چونہاں وِچ دو لڑائیاں لکیاں پیاں نیں۔ اک مٹھیائیاں دی تے
 اک جنوراں دی۔ اک وِچ شہر بزار دے پئی ہوندی اے حلوائی دی ہئی اگے،
 دوجی جنگل وِچ۔ حلوائی دی ہئی جنگل وِچ جا گھلی اے کہ جنگل حلوائی دی ہئی
 وِچ آن گھلیا اے۔ مٹھیائی رکتھے جنور رکتھے۔ رکتوں دی گل کتے۔ ایہہ وی
 متاں کائی بھیت ای نہ ہووے کافی دی آکھنی دا، بے جوڑ گلاں دا اک تھاں
 کر ویکھن۔ جیہڑیاں عام ورتن وِچ جوڑ کے نہیں ویکھدے ویکھن والے۔ کافی

وِج پکا تھی ویندی آہی تے نویاں پڑھن والیاں لئی رولا بن ویندا اے ب پ دا- (الف ب دا تے رولا وی کوئی نہیں لکھن وِج پر اوہناں نوں وی بلھے شاہ اک کر پڑھیندے نیں-) کبوری میلی اے- چٹ میلی- میل خوری- ایہو متے کربری وی اے، کرڑ برڑی- سو کتھے مارے ماتر میلی ریوڑی، میلیاں ہتھاں وِج رولی- کتھے ویاہاں نیازاں وِج پردھان پتا سے شاہ- ایہہ لڑائی کیونکر- لڑائی بندی ای نہیں تے تھی کیوں سکدی اے- پڑھیندی اے پئی- کیوں جگرا تھیا اے ریوڑی دا پتا سے ساہویں ہوں دا- متے سمجھ آ گئی ہس جو میں نگر ہاں- بنی ای مار نال ہاں- ہتھ لایاں میلے ہوں والے پتا سے ہوریں پو لے نیں وچوں- تے اسیں ہاں وی چوکیاں- ایہناں نوں ”ریوڑی دے پھیر“ وِج پا سکناں ہاں- ریوڑی دا پھیر ہوندا اے ضرب دے بھلیکھے وِج پے کے عذاب سہیڑ لینا- کوئی بھولا اکو پھکے چار ریوڑیاں نوں چار گنا کر کے کھاون دی شرط من بیٹھا کسے کم وِج- اوس جاتا سولاں ریوڑیاں بنسن پر جد گناں نوں گناں دیاں حاصل نال ضرب دے کے لیکھا تھیا تاں ریوڑیاں کنیں کروڑ نکلیاں-

اک توں دو تین چار ہوئے- پھیر اوس توں باجھ شمار ہوئے

ریوڑی دا لاگ ”ریوڑ“ نال وی ہے- ریوڑ لگاتار وگدی قطار ہوندی اے جناوراں دی- خاص کر بھيڈاں دی- ریوڑ ریڑھ وی بن ویندا اے کدیں تے وسوں باہر ہو ویندا اے- سو ویکھو ریوڑی ریڑھ رلی اے جناور جنگل نال جدھروں پتاسا پاسا ولائی بیٹھا اے اے-

”کیونکر“ وِج پچھ دوہری اے- کس پاروں تے کیہڑے ڈھنگ نال-

جے پتا سے شاہ ہوراں ولوں ہو پڑھوتے کیونکر وِج دوہری ٹوک اے ریوڑی توں

پڑھاسے ونی۔ تینڈا مینڈا کیا مُقابلہ جھیلے۔ مینڈا مراتبہ وکھ آپنی ہستی وکھ تے لڑسیں کیویں۔ کدے لڑائی لڑی وی ہے تڈھ۔ ہتھیار چلا سیں تے کیویں۔ پر ریوڑی نوں ایہہ ٹوک نہیں پوہندی۔ پتہ لگ گیا ہاس جو پتاسا نہیں پیا بولیندا اوہدی بتاس (ہوا) پنی بولیندی اے۔ تے ہوا بولی نہیں تے نکلی نہیں۔

”لڑے“ وِچ ہور وی بھیت نیں۔ لڑن رقماں دا اک دوجی ساواں ہو مکن وی ہوندا اے۔ لیکھے وِچ۔ پر ریوڑی کیویں برابر آسکدی اے پتاسے نال لیکھے وِچ۔ جاپدا ایہو لے جو پتاسے شاہ ہوریں وی ریوڑی دے پھیر وِچ پے کہ پے۔ جے ”لڑے“ دے چکھے لڑ ہووے تاں کیہ رنگ ہوسی ایہناں بولاں دا۔ لو پگ والیاں دا وی ہوندا اے۔ لڑ زنجیر وی ہے، دھڑا وی۔ لڑ لگن کسے دے مگر لگن کسے دی لوہ وِچ آ بہن ہوندا اے کسے دے دھڑے دا تھی رہن۔ پتاسیاں صدیاں بدھی ریوڑیاں نوں لڑ لائی رکھیا لے۔ پتاسیاں دے ہوائی راج وِچ چاکراں دا ریوڑ بنیاں رہیاں نیں اوہ پر ہن ایہہ چتر نابراں کیونکر لڑن پتاسے نال۔ کون کیہڑے حیلے ایہناں نوں پتاسیاں دے لڑ لاوے۔ پر اساں ریوڑی پتاسے دے ٹکراء نوں نار دا وڈے نکے دا ٹکراء کر کے ویکھنے آں پے تے کافی اگیرے نکل گئی لے۔ اگیرے نکل کے اوس ایہو ٹکراء اُلٹا کے ساڈے ساہمنے آن دھریا اے۔

تیل تِلاں دے لڈو نئے جلیبی پکڑ منگائی

تیل تِلاں دے لڈو دا جلیبی نال ٹکراء۔ جلیبی نار لے تے ہے وی پتلی۔ لڈو کھلا نار لے۔ پر ہے پینڈو۔ ماڑیاں واہک گھراں دیاں پتیاں ورگا۔ جلیبی باریک لے، پیچویں تے لیسلی۔ مہنگا کسب لگا لے ایہدی بنوائی وِچ۔

کیویں رل ونجے۔ بھاویں دوویں پکو گجھ نیں۔ قند وی باہری تے مصری وی باہری۔ باہرلا اوپرا ہوون وی کم آوند ہا راج کرن وچ۔ شکر داتے پتہ ہا بناون والیاں نوں۔ قند مصری دا نہ روپ اوہناں دی جاچ وچ ہا نہ ناں۔ خبرے کیڈا زور تے گن لکھا ہووے ایس اوپر وچ۔ سو اوہ پنے ڈرے قند مصری کنوں پر جد جاتو نیں جو ایہہ تے اصلوں شکر ای ہے تے وچ ایہدے جو ہور وی ہے اساڈی گھال ای ہے تاں ڈر اوہناں دا لہہ گیا تے لہہ کے قند مصری والیاں نوں چمبر گیا۔

شکر عربی وچ ہووے تاں یونی وی ہے، زرنار دا میل وی تے نار دی ستیا وی جیہنوں دھرو دھگان نال دبایا اے زرنار نے تے وت اپنے لوہہ دی رمز بنا وچیا اے بزاریں۔ شکر سنسکرت وچ ہووے تے ستیا وان اے، گل قادر۔ ایہہ اندر دا ناں وی ہا۔ زبر نوں پیش کر دیوتاں ایہہ اگنی اے۔ بھا۔ ایہہ وریج وی اے تے زرنار دی میل سکت وی۔ سو شکر جد قند نوں ٹکری لے تاں آپنیاں ایہناں ساریاں گھن بولیاں پرتاں نال ٹکری اے اینویں نہیں۔
کال لگڑ نوں مارن لگے

ایہہ کافی دے رمز بھیر دا دوجا رنگ اے۔ جنگل شہریں آ وڑیا اے یا آکھو شہر دی لونی لہہ گئی اے۔ مہنگا مٹھا کھاوون والے شکاری جناور بن دے نیں جو اوہ ہن۔ چج گڑھت دا نت پا پا وکھالیا بانا لہہ گیا اے۔ پر اصلا ایہناں دا دیا تہیوں ای اے جے ایہہ بے زوریاں دے زور دے ڈھائے چڑھے نیں۔

کال لگڑ نوں مارن لگے گدوں دی گلھ لال

کاں گھنے نیں پر اک لگڑ واریاں دا اوہناں اُتے دھاوندا آیا اے تے
 اکلے اکلے نوں مار کھاندا آیا اے۔ اج کاں رل کھلے نیں تے لگڑ پیا مریندا
 اے اوہناں ہتھوں۔ ایہہ نوواں رنگ ویکھ کے گدوں نہال تھیا اے۔ اوہدی گلھ
 خوشی نال لال تھئی اے۔ بھار ڈھونڈیاں گدوں دی رت سک گئی آہی۔ اج
 کاواں دی کرنی ویکھ کے مَول پئی اے۔ نرے کاں ای نہیں رلے آپو وِچ۔
 گل ماڑے آپنے دُکھ دی سانجھ سہی کر کے اک دُوجے دے نیڑے آئے
 نیں۔ ڈاڈھیاں دا رلن ہتھوں اوکھیرا تھئی گیا اے۔ اسماں ”گدوں دی گلھ لال“
 پڑھیا اے جیویں فقیر محمد فقیر والی کتاب وِچ آیا اے۔ پرانی کتابت دے
 حساب سر ایہہ گدوں دے گل لال (لعل) وی پڑھیج سکدا اے۔ ہو سکدا اے
 بعضے ایویں پڑھیندے ہوون لیہنوں۔ پر جو رنگ گدوں دی کاواں نال سانجھ دا
 ”گلھ لال“ وِچ دِسیا اے اوہ ”گل لعل“ وِچ نہیں دِس سکدا۔ گل لعل کسے
 ہو پاپا اے۔ گلھ لال گدوں دے آپنے اُلیل پاروں تھئی اے۔ آ کھن نوں
 تے اچ سکدا اے بھئی گدوں دی تے گلھ لال تھی ای نہیں سکدی پر آ کھن
 نوں تے ایہہ وی اچ سکدا اے جو گدوں دے گل لعل کس گھتیا اے
 کدے۔ رمزاں ہوون والیاں گلاں توں تے بنیندیاں ای نیں ان ہونیاں توں
 وی بنیندیاں نیں۔ گدوں دے گل لعل پوندا اے جدوں کسے نکمے بندے نوں
 وڈیاوے کوئی۔ پر گدوں نوں نکما سمجھن والے تے بھجدے نیں پئے۔ اوہناں
 کول ٹوکاں کرن دی ویہل نہیں ایس ویلے۔ گدوں دی موٹیری کھل دے پچھے
 ازلاں توں بھار ڈھوون والے جنے جنیاں وی کھلو تے دسیندے نیں۔ گدوں
 اوہناں دے گھر دا جی اے اوہناں دا درد جاندا اے۔

چٹیاں گن تے کاکھ بچ کیوں۔ فرق رنگ دا ہے کہ مُل دا، تے مُل محنت ہے کہ زور اوری۔ گڑ دیاں لڈواں وِچ دال وی اے۔ اوہ دال نہیں جیہدی بُرکی لاون لئی پنج ہزاری نوٹ چھاپنا پوے۔ اوہ دال جیہڑی مجھیں گائیں دے وڈے وِچ تے پوندی آہی پر کھوئے نال لاگ ناہی گن سکدی۔ (ایہہ دال دلیجی اے، دلت۔ جیویں لُون لُنجیا اے کٹ وڈھ کے مُکایا) کھوئے نال لاگ تے مجھیں گائیں وی ناہن گن جوگیاں۔ کتھے گھاہ وِچ، کتھے کھویا۔ کتھے لڈو تے کتھے پیڑے۔ شاہی بولی وِچ لڈو لڈو ای بولیوندا اے۔ اوہ جنور جیہڑا رکھیا ای لدن لئی ہووے۔ کچھر کھوتی۔ جمن لاء توں بھار ڈھونڈیاں کنڈاں۔ لڈو نوں اوہدی بنتر میہنا آہی۔ موٹی پنڈوری۔ پر لڈو نے ہُن سہی کیتا اے جو میں تے جُوت ہاں تے جُوت تران ہے دلیجیاں بے ترانیاں دا۔ میہنا تے پیڑیاں دی دتی شناخت آہی۔ تاں جے نہ مینوں اپنے ست دی سناں تھیوے نہ اپنی ستیا دی سار۔

چنے دی دال جیہڑی برنی محلیوں لنگھ وی نہیں سی سکدی اج برنی نوں بانڈی بنا کے بہوں خوش نہیں۔ اچھا توں ہیں میری بانڈی۔ کم کرن جوگی تے توں ہیں کوئی نہیں، چلو ویکھنے آں۔

سہیاں نوں گھڑک گئی اے جو سیہے تے شینہہ وِچ نُقطیاں دا ای فرق اے۔ جے نُقطہ سروں لہ کے غ غ تھی سکدا اے تاں شینہہ دے نُقطے لہا کے اوہنوں سہے ساواں وی کیتا جا سکدا اے۔ نُقطے شینہاں دے دند نوہہ نہیں جیہڑے اوہناں صدیاں وِچ سہیڑے نیں مرےیاں دا ہڈ ماس کھوہ چب کے۔ نُقطے لٹھے نیں تے شینہہ ساو تھی گئے نیں اصلوں۔ اوہ سہیاں اگے اکھ نہیں

سلطنتاں دا زوال بندیاں دی چڑھت۔

پر کافی دا رمز رنگ بڑی نمائیاں دی چڑھت تے جروانیاں دی تھوڑک
وکھاون تے نہیں مکدا۔ ایہہ رمز رنگ نمائیاں نوں آکھدا اے جو آپنا کیتا
پڑچولو وی تے۔ اوہ نہ ہووے متاں تساں جیہناں کوں ڈھاون اٹھے او آپ
اوہناں جیسے ہو مکو چھیکڑے۔ مٹھیاں مہنگیاں ہوون توڑے سستیاں ہن تے
مٹھیاں۔ جناور مریلے ہوون توڑے مرتبکنے ہن تاں جناور۔ رعیتاں تے حاکم
کامے تے مالک اِکو لڑی دے دو سرے نہیں۔ ایہہ لڑی بھئی اے حرص نے
حرص لئی۔ حرص پگدی اے دھرو دھگان راہیں۔ ایہہ حرص ایہہ دھرو دھگان
حاکماں دے روگ نہیں پر رعیتاں کامیاں دے رُوح وی ایہناں روگاں دے
پرچھاویں وچ ای رہندے نہیں۔ کافی اندر نمائیاں دی آکھنی وچ پرانی حاکم
بولی دے بول سُنوئندے نہیں توڑے نقل رنگ وچ ای:

برنی نوں کہے دال چنے دی توں ہیں میری بانڈی

حرص دھرو دھگان والیاں روگاں توں خلق دا رُوح تاں ای پُھٹ کے نرویا
تھیونا ہے بے مالک کامے تے حاکم رعیت والی لڑی اصلوں تڑٹ ونبجے۔
رعیتاں اٹھیاں تے نہیں پر بے اوہ نرا پھیلیاں حاکماں نوں لاہ کے آپ
اوہناں دیاں گدیاں تے چڑھ پٹھن، ویہار دی کڑاہی وچوں پھیلیاں دا لُج
کڈھ کے آپنا تلن بہہ جاون تاں اوہناں دا اٹھن کس کاری۔ اٹھن تاں ای
لکھے لگنا اے، ”لڑنا“ اے جاں رعیتاں کامے حاکماں مالکاں نوں اتھلداں
آپنا رعیتاں کامیاں والا آپا وی اٹھلن چا۔ اٹھارھویں صدی جیویں اُنھویں ول
ودھدی اے پئی کافی وچ چتائی پرچول دی لوڑ وی ودھدی اے پئی۔

میں کون

کیہ جاناں میں کون بکھا کیہ جاناں میں کون۔ (رہاؤ)

- 1- نہ میں مومن وِچ مسیحاں - نہ میں وِچ گفر دیاں ریتاں
 - نہ میں پاکاں وِچ پلیتاں - نہ میں موسیٰ نہ فرعون
 - 2- نہ میں اندر بید کتاباں - نہ وِچ بھنگاں نہ شراباں
 - نہ وِچ رینداں مست خراباں - نہ وِچ جاگن نہ وِچ سون
 - 3- نہ وِچ شادی نہ غمناکی - نہ میں وِچ پلیتی پاکی
 - نہ میں آبی نہ میں خاکی - نہ میں آتش نہ میں پون
 - 4- نہ میں عربی نہ لاہوری - نہ میں ہندی شہر نگوری
 - نہ ہندو نہ ٹرک پشوری - نہ میں رہندا وِچ ندون
 - 5- نہ میں بھیت مذہب دا پایا - نہ میں آدم حوا جایا
 - نہ میں اپنا نام دھرایا - نہ وِچ پیشن نہ وِچ بھون
 - 6- اول آخر آپ نوں جاناں - نہ کوئی دوجا ہور پچھاناں
 - میتھوں ہور نہ کوئی سیانا - بکھا، شوہ، کیہڑا ہے کون
- کافی دا رہاؤ اک پچھ ہے دوہری۔ ”کیہ“ توں ئردا اے، ”کون“ تے
- مکدا اے۔ رہاؤ نوں سن کے گجھ پچھاں کافی دیاں پڑھن سنہاراں ولوں وی

آپ تے - ہنھیندے اوہ نیں بندیا ئی کول جیہناں کول ایہہ پیتلے کھوٹے بھیڑ
سکھاوندے نیں۔ جیہناں خلقت دی کمائی قدرت دی کمائی اپنے لیکھے لائی ہوئی
اے۔ اوہ جیوں ای تاں سکدے نیں جے خلقت دا دھیان اوہناں دے دھرو
ولوں ہٹیا رہوے۔ اوہ ہر پل ایس کم لئی علمائی چترائی دے ہزاراں ڈھنگ
کڈھیندے نیں پے۔ رنگ رنگ دے پہراوے ویتر ویتر خلقت دے اگے
دھریندے نیں۔ ایہہ پا ویکھو ایہو سو بھدا اے تہانوں ایہو تہاڑی پچھان ہے
تہاڑی ہستی۔ جے پاو نہار جکو تکی وِچ ہوون، نہ نگر کرن، تاں دھکے نال چاڑھ
دِتے جانڈے نیں پہراوے اوہناں دیاں سریراں تے۔ پہراوے چھجڈے نیں
تے چھججن پے، سریر امبدے نیں تاں امبن پے۔ نہ ایہہ کم بکھے شاہ ہوراں
ویلے تریاتے نہ ای اوہناں ویلے ملکیا۔ ایہہ تدو کنا تریا جدو کنی بہتیاں دی کیتی
تھوڑیاں دی مل تھئی، اوہناں دی مالکی بنی۔ سانجھی رہت مُک گئی۔ اندر باہر دی
سانجھ تڑٹ گئی۔ آپو آپنی پے گئی۔ ”میں کون“ والی پکھ ایس نوں اکلایے
وچوں اگھڑی تے بندے نوں گھیر کھلو تے۔ ”میں کون“ دے ولدے نوں
اسانجھی رہت وچوں نکلے، اوہناں نویاں بھڑویاں دھڑاں ستھاں وچوں جیہناں
سانجھی رہت والیاں ستھاں دی تھوں ملے۔ رنگ، رواء، دھرم، جُوہ، جات، قوم،
ملک۔

پر اسانجھی رہت وِچ رہندیاں سانجھ نوں مڑمانن دی سدھرو وی مت نوں
پئی ہوئی اے۔ گل دی کمائی نوں گل دے لیکھے لاون دا گھول وی چلدا ای
آیا اے کسے نہ کسے رنگ وِچ۔

وار وِچ ویلے ویلے نال کدیں کتے کدیں کتے ایہہ گھول ترکھا وی تھی

